

Holmas Elina

5.10.2023

1(5)

Tiedonhallintalautakunta

Lausunto Tiedonhallintalautakunnalle automaattista ratkaisumenettelyä koskevasta suositusluonnoksesta (VN/1743/2020)

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen lakisääteinen keskusyhteisö, joka toimii asiantuntijana työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen toimeenpanossa ja kehittämisessä.

TVK antaa lausuntonsa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon näkökulmasta ja toteaa seuraavaa.

Yleisiä huomioita suosituksesta

Suositukselta olisi hyvä käydä tarkemmin ilmi tiedonhallintalautakunnan toimivalta antaa suositus automaattisesta ratkaisumenettelystä. Tiedonhallintalautakunnan tehtävistä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki) 10 §:ssä. Säännöstä tiedonhallintalautakunnasta ei kuitenkaan sovelleta yksityisiin yhteisöihin kuten vakuutusyhtiöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää. Siten tiedonhallintalautakunnalla ei ole toimivaltaa edistää tiedonhallintalaissa säädettyjen menettelytapojen ja vaatimusten toteuttamista yksityisten yhteisöjen osalta.

Suositukselta olisi hyvä käydä tarkemmin ilmi dokumentin oikeudellinen luonne. Dokumentin oikeudellinen luonne suosituksena tarkoittaa sitä, että se ei ole miltään osin velvoittava, kyse ei ole sellaisesta määräyksestä, jota olisi noudatettava.

Suositusluonne olisi hyvä näkyä myös dokumentin kirjoitusasussa.

Holmas Elina

5.10.2023

2(5)

Suosituksesta ja sen kirjoitustavasta olisi hyvä käydä tarkemmin ilmi, miltä osin tekstissä on kyse lainsäännöksestä, lain esitöissä (hallituksen esityksessä tai valiokunnan mietinnössä/lausunnossa) todetusta perustelusta ja miltä osin on kyse tiedonhallintalautakunnan näiden perusteella muodostamasta laintulkinnasta.

Lautakunnan muodostama laintulkinta on tärkeä erottaa lain esitöiden perusteluista, joilla on oikeuslähdeopissa suurempi painoarvo kuin lautakunnan suositusluonteisella tulkinnalla.

Tiedonhallintalautakunnan tekemän laintulkinnan (suosituksen) osalta tulisi käydä ilmi, onko kyse vähimmäisvaatimuksesta vai lisävaatimuksesta. Otettua tulkintaa olisi myös hyvä perustella tarkemmin (tulkinnan tavoite ja tarkoitus) ja mistä tulkinta on johdettu.

Suosituksessa olisi hyvä todeta ja määritellä suosituksessa käytetyt keskeiset termit ja käsitteet. Mitä tarkoitetaan suosituksessa käytetyllä käsitteellä viranomainen tai toimintaprosessi?

Suosituksessa olisi hyvä todeta selkeästi suosituksen organisatorinen soveltamisala eli kehen (viranomaiset) suositusta sovelletaan. Tämä liittyy myös käsitteiden kuten viranomainen määrittelemiseen. Sovelletaanko suositusta myös yksityisiin yhteisöihin, siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää, ja millä perusteella?

Suosituksesta tulisi käydä ilmi, miten kilpailuoikeus on otettu huomioon niiden yksityisten yhteisöjen kuten vakuutusyhtiöiden osalta, jotka toimivat kilpaillulla toimialalla?

Suosituksessa olisi hyvä olla tulkinnan tukena enemmän käytännön toteutustapaesimerkkejä ja malleja.

Suosituksesta olisi hyvä käydä tarkemmin ilmi keiden viranomaisten kanssa yhteistyössä suositus on valmisteltu.

Huomioita suosituksen yksittäisistä kohdista

Luvussa 2.1 kerrotaan yleisesti asian automaattisesta ratkaisemisesta. Kuvattaessa, mitä asian ratkaisemisella tarkoitetaan, luvussa korostuu termi rekisterimerkintä, mikä ei käsitteenä suoraan liity esim. etuuspäätösten tekemiseen. Olisi hyvä avata laajemmin sitä, mitä asian ratkaisemisella hallintolaissa tarkoitetaan ja kuvata yleisesti erilaisia ratkaisutilanteita, joista rekisterimerkinnän tekeminen on yksi.

Luvussa 2.2. todetaan, että automaattista ratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset eivät muodostaisi viranomaisille kokonaan uusia toimintavelvollisuuksia. Kuitenkin vakuutusyhtiöille nämä tiedonhallintalaista ilmenevät velvoitteet ovat kokonaan uusia toimintavelvollisuuksia.

Luvussa 2.3. kuvataan tiedonhallintamallissa huomioon otettavat seikat. Kuitenkaan tiedonhallintamallia koskevaa säännöstä (5 §) ei sovelleta vakuutusyhtiöihin.

Luvussa 3.4. kuvataan käyttöönottopäätöksestä tiedottamista. Vakuutusyhtiöissä tietojärjestelmien kehittämiseen liittyvät asiat mukaan lukien automaattisen päätöksenteon käyttöönotto ovat liikesalaisuuksia ja myös kilpailuoikeuden alaisia asioita. Yksityinen vakuutusyhtiö ei voi avoimesti ja julkisesti tiedottaa kilpailuoikeuden ja liikesalaisuuksien piiriin kuuluvista seikoista, joiksi voidaan katsoa myös automaattisesti ratkaistavat asiat sekä automatisoidun toimintaprosessin käytön perusteet. Käyttöönottopäätös sisältää salassa pidettävää liikesalaisuustietoa, joten käytännössä se voidaan julkaista vain hyvin suppeana. Käyttöönottopäätöksen perusteena olevat asiakirjat sisältävät myös liikesalaisuuksia eikä asiakirjoja voida sellaisenaan luovuttaa asianosaiselle tai muulle yleisölle. Kilpailuoikeudelliset tekijät estävät tietojen jakamisen kilpailijoiden välillä.

Holmas Elina

5.10.2023

4(5)

Yksityiset vakuutusyhtiöt kilpailevat keskenään mm. korvauspalvelun tehokkuudella ja automaatioasteella. Käytössä olevien tietojärjestelmien automatisointi on keskeinen kilpailutekijä.

Suosituksessa kuvatulla tavalla tapahtuva käyttöönottopäätöksestä tiedottaminen johtaisi myös kilpailuoikeuden alaisen tiedon päätymiseen kilpailijoiden tietoon.

Automaatiosäännöistä tiedottamisessa on otettava huomioon myös sen vaikutus esimerkiksi sosiaaliturvaan kohdistuviin väärinkäytöksiin. Liian laaja julkisuus etuuskien automaattisesta myöntöprosessista voi synnyttää lisääntyviä sosiaaliturvan väärinkäytöstilanteita.

Suosituksessa tulisi paremmin ottaa huomion reunaehdot, jotka liittyvät julkisuusperiaatteen yhteensovittamiseen sosiaaliturvaetuuskien väärinkäytöstilanteiden ja kilpailuoikeuden kanssa.

Luvussa 3.5. kuvataan tietojen käyttöä. Käytettävän tiedon laadun varmistaminen tulee tapahtua tiedon lähteellä esim. tulorekisteriin ilmoitetusta palkkatiedosta vastaa suorituksen maksaja ja rekisterinpitäjä eikä tiedon käyttäjä. Tiedon käyttäjä voi varmistua vain tiedon teknisestä virheettömyydestä.

TVK haluaa edelleen nostaa tiedonhallintalautakunnan tietoisuuteen haasteen siitä, että hallintopäätöksen valitusosoituksen myötä yksittäiset sosiaalivakuutuksen erityiset muutoksenhakulautakunnat tai vakuutusosoikeus lähtisivät tulkitsemaan tiedonhallintalain 6 a luvun säännöksiä ja tekemään arviota siitä, onko vakuutusyhtiön automaattisia päätöksiä tekevän tietojärjestelmän kehitystyössä noudatettu tiedonhallintalaissa asetettuja vaatimuksia. Valitusasteilla ei ole välttämättä osaamista tai resursseja lähteä tekemään tällaista laintulkintaa.

Holmas Elina

5.10.2023

5(5)

Lisätietoja

Lisätietoja lausunnosta antaa Elina Holmas, p. 0409 225 541 (elina.holmas@tvk.fi)

Tapaturmavakuutuskeskus

Janne Reini
toimitusjohtaja